

עתה למשכנה בעד חובו והלוה לא יכול לדחותו ולומר אין לי ממה לפרוע. והרי הלוה קנה את הקרקע מהמלוה לאחר ששטר החוב נכתב וראיה ש'דאיקני וקנה' משתעבד למלוה⁹⁵. אמר לו רבא, אינה ראייה, שכין והיא של הלוה גובה ממנו ואפילו מגלימה שעל כתפיו!. והספק היה כשהלוה כתב 'דאיקני' וקנה ואחרי כן מכרו או שהורישו לאחר. אם התנאי שכתב לו 'דאיקני' חזק כדי לטרוף מלקוחות או מיורשים שאחר כתיבת שטרו שקדם להם, או לא.

נפל הבית וכו' והיתה עליו כתובת אשה ובע"ח ובעלי חובות אומרים האב מת ראשון ועל מורישיו, והיתה עליו כתובת אשה ובעל חוב, יורשי האב אומרים הבן מת ראשון ואח"כ מת האב. ובעלי חובות אומרים האב מת ראשון. ונחלקו בית שמאי ובית הלל אם יחלוקו או שהנכסים בחזקתם. ואם 'דאיקני קנה ומכר דאיקני קנה והוריש' לא משתעבד, אפילו אם האב מת ראשון והבן ירש אותו הרי הוא 'דאיקני'. שהבן קנאו אחרי כתיבת השטר והורישו ליורשיו, ואם בעל חוב גובה ראייה שדאיקני וקנה והוריש משתעבד? אמר להם רב נחמן, זעירא חברנו פירש מפני שיש מצוה על היתומים לפרוע חובת אביהן, ואפילו לא כתב לו דאיקני היורש משתעבד למלוה משום שיש מצוה על היתומים לפרוע חובת אביהם⁹⁷.

וקשה שרב ושמואל א' שמלוה על פה אינו והקשה רב אשי הרי הוא מלוה על פה הוא, גובה לא מן היורשים ולא מן הלקוחות ומדוע הוא טורף מקרקע של יתומים, הרי רב ושמואל אמרו שמלוה על פה אינו גובה לא מן היורשים ולא מן הלקוחות, ומה שאמרו מצוה על היתומין הוא במלוה בשטר, וקשה מדברי שמואל על דבריו⁹⁸? אלא יש לומר שהמשנה היא כרבי מאיר שאמר שאדם מקנה דבר שלא בא לעולם. והספק שנסתפקו בגמרא אם 'דאיקני קנה ומכר קנה והוריש משתעבד', הוא לדברי חכמים שאמרו שאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם.

המשנה שטרי חוב המוקדמים פסולים והמאוחרים כשרים היא כרבי מאיר וממה ששנינו במשנה, שטרי חוב המוקדמים, שהקדים את הזמן הכתוב בשטר ליום כתיבתו, פסולים⁹⁹, שיבוא לטרוף מלקוחות

95 לא היו יכולים להביא ראייה מר"נ שא' יתומים שגבו קרקע בחובת אביהם בע"ח גובה אותה מהם מפני שטעמו מדברי נתן, ועוד שעדיף להביא ראייה ממשנה או ברייתא. תוס' 96 יש גורסים רב חגא.

97 וכופין כאן, אבל אין כופים במקום שלא הניח להם אחריות נכסים אבל אם הניח להם כופים. תוספות. אבל למ"ד אין גובה אע"ג שמצוה לפרוע אין כופים לפרוע משלהם, כמו שמוכח בכתובות. אבל כשהניח להם אחריות נכסים אע"פ שפריעת בע"ח מצוה כופים. כמו שמוכח בכ"מ שנוקקים ליתומים גדולים. תוס'.

98 אבל לקמן פסקו שהלכה מלוה על פה גובה מן היורשים שלא תנעול דלת בפני לוין, רשב"ם.

99 שיבוא לטרוף מלקוחות שקנו לפני זמן ההלואה. אבל אם ההלואה היתה בעדים וקנו מידו להשתעבד נכסי לווה למלוה, ולא כתבו את השטר עד לאחר זמן וכתבו בו את זמן ההלואה מוקדם כשר. רשב"ם.

שקנו לפני זמן ההלואה אחרי הזמן המוקדם¹⁰⁰ ¹⁰¹, והמאוחרים כשרים¹⁰² ואם 'דאיקני קנה ומכר דאיקני קנה והוריש' לא משתעבד, מדוע שטרי חוב המאוחרים כשרים ואפשר לטרופ מהלקוחות את הנכסים שקנו אחרי הזמן שכתוב בשטר. נחשוש שמא הלואה קנה את הנכסים אחרי שלוח ממנו והוא 'דאיקני' והנכסים האלו שלא היו ביד הלואה בשעת ההלואה לא השתעבדו למלוה! וראיה ש'דאיקני' וקנה ומכר או הוריש משתעבד. ואומרת הגמרא שהמשנה היא כרבי מאיר שאמר שאדם מקנה דבר שלא בא לעולם. ולכן שטרי חוב המאוחרים כשרים. שאם כתב בתוך השטר אחריות כתב 'דקנאי ורעתיד אנא למיקני'¹⁰³ אין לחשוש שמא יבוא לגבות מהלקוחות שלא כדין.

מכר שדה לחברו והשביחה ובע"ח טרפה גובה קרן ממשועבדים ושבח מב"ח כר"מ
 אמר רב משרשיא משם רבא, יש ראייה ממה ששינו במשנה במסכת גיטין אין מוציאין לאכילת פירות ולשבח קרקעות ולמזון האשה והבנות מנכסים משועבדים מפני תיקון העולם. לשבח קרקעות כיצד? הרי שמכר שדה לחבירו והשביחה, ובא בעל חוב וטרפה. כשהלוקח גובה מן המוכר גובה את הקרן מנכסים משועבדים ואת השבח מנכסים בני חורין¹⁰⁴. ואם 'דאיקני קנה ומכר דאיקני קנה והוריש' לא משתעבד, מדוע בעל חוב גובה את השבח, הלא זה השבח שהלוקח שלקח שדה זו אחר הלואת המלוה השביחו ובשעת הלואה הוא 'דאיקני'? דוחה הגמרא, המשנה כרבי מאיר שאדם מקנה דבר שלא בא לעולם.

את"ל דאיקני קנה ומכר דאיקני קנה והוריש הגמרא מסתפקת, מה הדין בלוא ולוא ומשתעבד מה הדין בלוא ולוא וחזר וקנה וחזר וקנה?. אם תמצא לומר 'דאיקני קנה ומכר דאיקני קנה והוריש' לא משתעבד, אין ספק אם הראשון קנה או השני שהרי אף אחד מהם לא קנה. ואם תמצא לומר 'דאיקני קנה ומכר דאיקני קנה והוריש' משתעבד. יש ספק מה הדין אם לוא ולוא וחזר וקנה?, לוא וכתב למלוה שעבדתי לך כל נכסי דקנאי ודאיקני. וחזר ולוא מאחר וכתב לו כמו שכתב לו לראשון,

100 שהקדים זמן הכתוב בשטר ליום כתיבתו או שהשטר נכתב השטר באחד בניסן וכן כתוב בו באחד בניסן לוא פלוני מפלוני והוא לא לוא ממנו כלום עד ט"ו בניסן גם זה מוקדם ופסול שאין לו לטרופ אלא מזמן ההלואה ואילך. שלא כאב"י שאמר עדין בחתומיו זכין לו. רשב"ם.

101 ר"י או' שש"ח מוקדמים פסולים לגמרי ואפי' מב"ח לא יגבה אפי' שהלואה מודה. תוס'.

102 לוא בניסן ולא נכתב עד תשרי או שכתבוהו ביום שלוח אך אחר בשטר את הזמן וכתב בו בתשרי כשרים מפני שמחל לו את השעבוד עד תשרי ולא יטרופ לקוחות אלא מתשרי. רשב"ם.

103 שאין כותבים אחריות לחצאין ואין לחשוש כלל. וגם אם לא נכתב בו אחריות אין לחשוש כלל שהרי אמרו בשנים אוהזין שלר"מ שטר שאין בו אחריות אינו גובה ממשועבדים. אבל אם כתוב בהם דקנאי ולא כתוב בהם דקנאי ודאי שר"מ מודה שמאוחרים פסולים אבל הדבר אינו מצוי לכתוב אחריות לחצאין ולכן לא הקשו יותר. רשב"ם.

104 תוס' שואלים כיון שיש ללוא נכסים שהלוקח יגבה ממנו הלוקח יאמר לבל חוב הנחתי לך מקום לגבות ממנו. וי"ל שמדובר שאין למוכר נכסים אחרים אלא המשועבדים, ולכך טורף ממנו את המשועבדים ולכשיחזור ויקנה נכסים הלוקח יחזור ויטרופ מבני חורין, או שיש לומר כגון שהלואה עשה קרקע זה אפוטיקי ואינו יכול לומר הנחתי לך מקום לגבות ממנו. תוס'.

ואחר כך קנה נכסים ומכרם או שמת והורישם. האם הנכסים משועבדים לראשון שהרי השעבוד שלו כתוב בשטר מוקדם. או שהם משועבדים לשני מפני שאין כח למה שכתב 'דאיקני' לתפוס עד שהנכסים יבואו לעולם וכאשר הלוח קנה נכסים אחרי כן הרי חזר בו מהראשון והשני יקנה¹⁰⁵.

ר"נ א' שלחו משם שראשון קנה ור"ה א' ואמר רב נחמן, אנו הסתפקנו בדבר זה יחלוקו ורבה ב"א שנה יחלוקו

ושלחו משם שהראשון קנה. ורב הונא אמר יחלוקו, כל אחד קנה שעבוד לפי הסכום שחייב לו מפני שהנכסים השתעבדו להם בבת אחת¹⁰⁶. וגם רבה בר אבוה שנה יחלוקו. ואמר רבינא, שבמהדורא קמא של רב אשי אמר לנו שהראשון קנה, ובמהדורא בתרא של רב אשי, כשחזר לימודו בפעם השניה¹⁰⁷, אמר לנו יחלוקו. והלכה היא שיחלוקו.

מכר שדה לחבירו והשביחה ובא ב"ח וטרפה ומקשה הגמרא ממה ששנינו, שבח גובה קרן ממשועבדים וחצי השבח מב"ח

קרקות כיצד? הרי כיון שהלוח מכר את שדהו וכתב לו עליו אחריות ואחר כך הלוקח השביחם נמצא שהמוכר חייב למלוה וללוקח והשבח קנוי ללוח אחר השעבוד של שניהם, למלוה בחובו וללוקח בכסף מקנתו. ויחלקו את השבח כדין לוח ולוח וחזר וקנה, ואין למלוה אלא את חצי השבח? עונה הגמרא, שהמלוה גובה את חצי השבח, והמשנה אומרת שהלוקח גובה מהלוח את חצי השבח שהמלוה לקח מנכסים בני חורין¹⁰⁸.

105 רשב"ם.

106 שהרי קנה אחרי שתי ההלוואות ובאותה העת שקנאה מיד נשתעבדו לשניהם שאין קדימה לאחד מהן. רשב"ם.
107 נמצא בתשובת רה"ג ובפר"ח שרב אשי היה ששים שנה ובכל שנה חזר לימודו בשני חדשי הכלה ניסן ותשרי ולכשהגיעו ל' שנה סיים כל לימודו וכן עשה בל' שנים האחרונים. ומהדורא קמא הוא מה שלמד בשלשים השנים הראשונות ומהדורא בתרא שלשים שנים אחרונים. רשב"ם.

108 והוא תירוץ שסומכים עליו להלכה. ומכאן שלא סוברים כמה שאמר שמואל בע"ח גובה את השבח אלא גובה חצי שבח, וכן הלכה. רשב"ם.

